

TA'LIMDA UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA INNOVATSION YECHIMLARI

*Ismailov Abduvali Abdumalikovich,
A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti rektori,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD), dotsent
abduvaliismailov@gmail.com
ORCID: 0009-0002-4228-5078*

Annontatsiya: Mazkur maqolada ta'lim tizimida uzluksiz kasbiy rivojlantirishning zamonaviy ahamiyati, mavjud muammolari hamda ularni bartaraf etishga xizmat qiluvchi innovatsion yondashuvlar tahlil qilingan. Shuningdek, pedagoglarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish, metodik xizmat samaradorligini oshirish, raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiyalash hamda reflektiv faoliyatni kuchaytirish masalalari yoritilgan. Tadqiqot davomida pedagoglar o'rtasida o'tkazilgan so'rovnoma natijalari asosida uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimining amaliy holati tahlil qilinib, istiqbolli taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: uzluksiz kasbiy rivojlantirish, pedagog kompetentligi, innovatsion ta'lim, metodik xizmat, refleksiya, raqamli texnologiyalar, ta'lim sifati, professional rivojlanish.

Актуальные проблемы и инновационные решения непрерывного профессионального развития в образовании

Исмаилов Абдували Абдумаликович,
ректор Национального института
педагогического мастерства имени А.Авлони,
Доктор философии по педагогическим наукам
(PhD), доцент

Аннотация: В данной статье проанализированы современное значение непрерывного

профессионального развития в системе образования, существующие проблемы, а также инновационные подходы, направленные на их решение. Освещены вопросы развития профессиональной компетентности педагогов, повышения эффективности методической службы, интеграции цифровых технологий в образовательный процесс и усиления рефлексивной деятельности. В ходе исследования на основе результатов опроса, проведенного среди педагогов, был проанализирован практический уровень системы непрерывного профессионального развития и разработаны перспективные предложения и рекомендации.

Ключевые слова: непрерывное профессиональное развитие, педагогическая компетентность, инновационное образование, методическая служба, рефлексия, цифровые технологии, качество образования, профессиональное развитие.

Current challenges and innovative solutions for continuous professional development in education

Ismailov Abduvali Abdumalikovich,
Rector of the National Institute of Pedagogical
Skills named after A.Avloni
Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical
Sciences, Associate Professor

Abstract: *This article analyzes the modern significance of continuous professional development in the education system, existing challenges, and innovative approaches aimed at addressing them. The study also highlights issues related to the development of teachers' professional competence, improvement of methodological service effectiveness, integration of digital technologies into the educational process, and strengthening reflective practice. Based on the results of a survey conducted among*

teachers, the practical state of the continuous professional development system was analyzed, and nepcnekmuse proposals and recommendations were developed.

Keywords: *continuous professional development, pedagogical competence, innovative education, methodological service, reflection, digital technologies, quality of education, professional development.*

Globallashtirish va raqamli transformatsiya jarayonlari ta'lim tizimi oldiga yangi vazifalarni qo'yimoqda. Zamonaviy jamiyatda pedagog nafaqat bilim beruvchi, balki innovatsion faoliyatni tashkil etuvchi, o'quvchilarni mustaqil fikrlashga yo'naltiruvchi hamda kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'lim jarayonini boshqaruvchi mutaxassis sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli pedagoglarning kasbiy rivojlanishini uzluksiz tashkil etish ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi.

Bugungi kunda ta'lim sifati ko'p jihatdan o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi, metodik mahorati va innovatsion faoliyatiga bog'liq. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirish, axborot-kommunikatsiya vositalaridan samarali foydalanish, xalqaro baholash dasturlari talablariga mos ishlash kabi omillar pedagogning doimiy ravishda o'z ustida ishlashini talab etadi. Shu nuqtayi nazardan uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimi pedagogning professional kompetentligini muntazam takomillashtirishga xizmat qiluvchi muhim mexanizm hisoblanadi [1].

So'nggi yillarda dunyoning rivojlangan davlatlarida pedagoglarning professional rivojlanishiga alohida e'tibor qaratilib, malaka oshirishning an'anaviy shakllari o'rniga amaliyotga yo'naltirilgan, reflektiv va individual rivojlanish strategiyalariga asoslangan

yondashuvlar keng qo'llanilmoqda. O'zbekiston ta'lim tizimida ham pedagoglarning kasbiy rivojlanishini yangi bosqichga olib chiqish, metodik xizmatni modernizatsiyalash hamda ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan islohotlar amalga oshirilmoqda [6].

Uzluksiz kasbiy rivojlantirish pedagogning butun faoliyati davomida kasbiy bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini takomillashtirib borishga qaratilgan tizimli pedagogik jarayondir. Mazkur jarayon ta'limning uzviyligi, amaliy yo'naltirilganlik, reflektivlik va innovatsionlik tamoyillariga asoslanadi [7].

Ilmiy adabiyotlarda uzluksiz kasbiy rivojlantirish quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga olishi ta'kidlanadi:

- * metodik kompetensiyalarni rivojlantirish;
- * pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirish;
- * raqamli savodxonlikni oshirish;
- * kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirish;
- * reflektiv faoliyatni rivojlantirish;
- * ilmiy-tadqiqot kompetensiyalarini takomillashtirish.

Pedagogning professional rivojlanishi faqat malaka oshirish kurslari bilan cheklanib qolmay, balki mustaqil ta'lim, tajriba almashish, mentorlik, seminar-treninglar, metodik birlashmalar faoliyati hamda amaliy faoliyat tahlili orqali ham amalga oshiriladi.

Kompetensiyaviy yondashuvga ko'ra, pedagogning kasbiy rivojlanishi ta'lim sifati bilan uzviy bog'liq bo'lib, o'qituvchining innovatsion faoliyati o'quvchilarning bilim natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli zamonaviy ta'lim tizimida uzluksiz kasbiy rivojlantirish strategik ahamiyat kasb etmoqda [2].

Globallashuv davrida ta'lim tizimida amalg'a oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlarga qaramasdan, pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini samarali tashkil etish jarayonida bir qator tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Mazkur muammolar pedagoglarning professional kompetentligini rivojlantirish, zamonaviy ta'lim talablariga moslashish hamda ta'lim sifati oshirish jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda [3]. Ayniqsa, globallashuv, raqamli transformatsiya va kompetensiyaviy yondashuvning keng joriy etilishi pedagoglardan doimiy ravishda yangilanib boruvchi bilim va ko'nikmalarni talab etmoqda. Shu nuqtayi nazardan uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimidagi mavjud kamchiliklarni ilmiy jihatdan tahlil qilish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

An'anaviy yondashuvlarning ustunligi

Uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimida uchrayotgan asosiy muammolardan biri malaka oshirish jarayonlarida an'anaviy yondashuvlarning ustunligicha qolayotganidir. Ko'pincha malaka oshirish kurslari nazariy ma'ruzalar bilan cheklanib, pedagoglarning amaliy faoliyatini takomillashtirishga yetarlicha yo'naltirilmaydi. Bunday holat o'qituvchilarning innovatsion pedagogik texnologiyalarni real ta'lim jarayonida samarali qo'llash imkoniyatlarini cheklaydi.

Zamonaviy ta'lim jarayoni esa pedagogdan faqat nazariy bilim emas, balki kreativ fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish, interfaol metodlardan foydalanish hamda o'quvchilarning mustaqil faoliyatini tashkil etish kompetensiyalarini ham talab qiladi. Shu sababli uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimida amali-

yotga yo'naltirilgan treninglar, master-klasslar, tajriba almashish platformalari va reflektiv faoliyatga asoslangan metodlarni keng joriy etish zarurati ortib bormoqda [4].

Raqamli kompetensiyalarning yetarli darajada shakllanmaganligi

Raqamlashtirish jarayonlarining jadal-lashuvi ta'lim tizimiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Elektron ta'lim resurslari, masofaviy ta'lim platformalari, sun'iy intellekt texnologiyalari va raqamli vositalarning keng qo'llanilishi pedagoglardan yuqori darajadagi raqamli kompetensiyalarni talab etadi [5]. Biroq amaliyotda ayrim pedagoglarning axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish ko'nikmalari yetarli darajada shakllanmaganligi kuzatilmoqda.

Xususan, raqamli platformalarda interaktiv darslarni tashkil etish, elektron resurslar yaratish, o'quvchilar bilimini onlayn baholash hamda raqamli xavfsizlik qoidalariga rioya qilish bo'yicha qiyinchiliklar mavjud. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli pedagoglarning raqamli savodxonligini oshirish va zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirish ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi.

Reflektiv faoliyatning sust rivojlanganligi

Pedagogik faoliyat samaradorligini ta'minlovchi muhim omillardan biri reflektiv yondashuv hisoblanadi [8]. Refleksiya pedagogning o'z faoliyatini tahlil qilishi, mavjud muammolarni aniqlashi, kasbiy xatolar ustida ishlashi va o'zini-o'zi rivojlantirish strategiyalarini belgilashiga xizmat qiladi. Biroq ayrim hollarda pedagoglarda reflektiv faoliyat ko'nikmalari yetarlicha shakllanmaganligi kuzatiladi.

Natijada o'qituvchilar o'z pedagogik faoliyatidagi kamchiliklarni chuqur tahlil qilish, zamonaviy metodlarni tanqidiy baholash va innovatsion tajribalarni moslashtirishda qiyinchiliklarga duch keladi. Shu bois uzluksiz

kasbiy rivojlantirish tizimida reflektiv kundaliklar yuritish, dars tahlillari, o'zaro kuzatuv va professional muhokama metodlarini keng joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Kasbiy motivatsiya bilan bog'liq muammolar

Pedagoglarning professional rivojlanishida ichki motivatsiya muhim omil hisoblanadi. Kasbiy faoliyatga nisbatan ijobiy munosabat, o'z ustida ishlashga intilish va yangiliklarni o'zlashtirishga tayyorlik pedagogning professional o'sishini ta'minlaydi. Biroq ayrim hollarda kasbiy rivojlanishga bo'lgan ichki ehtiyojning sustligi kuzatilmoqda.

Ba'zi pedagoglarda malaka oshirish jarayonlari faqat sertifikat olish yoki attestatsiyadan o'tish vositasi sifatida baholanmoqda. Bu esa kasbiy rivojlanish jarayonining mazmun va samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtayi nazardan pedagoglarni rag'batlantirishning zamonaviy mexanizmlarini ishlab chiqish, ularning innovatsion faoliyatini qo'llab-quvvatlash hamda kasbiy muvaffaqiyatlarini e'tirof etish muhim ahamiyatga ega.

Xalqaro tajribalarni amaliyotga joriy etishdagi qiyinchiliklar

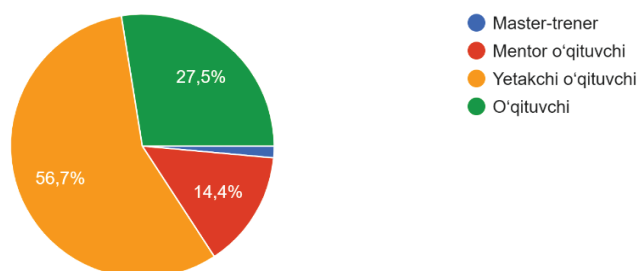
lari muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda [9]. Biroq mazkur tajribalarni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish jarayonida qator tashkiliy va metodik muammolar yuzaga kelmoqda.

Ayniqsa, xorijiy tajribalarni mahalliy pedagogik muhit, mentalitet va mavjud infratuzilmaga moslashtirmasdan bevosita joriy etish kutilgan natijalarni bermasligi mumkin. Shu sababli xalqaro tajribalarni tanqidiy tahlil qilish, ularni milliy ta'lim ehtiyojlari asosida adaptatsiyalash va bosqichma-bosqich joriy etish muhim ilmiy-pedagogik vazifa hisoblanadi.

So'rovnoma natijalari tahlili

O'qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirish hamda ularni uzluksiz rivojlantirib borish maqsadida tashkil etilgan tadbirlar doirasida pedagoglar o'rtasida o'tkazilgan so'rovnoma natijalari uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimining amaliy samaradorligini aniqlash, mavjud muammolarni tahlil qilish hamda istiqboldagi rivojlantirish yo'nalishlarini belgilash imkonini berdi. So'rovnomada jami **2300 nafardan** ortiq respondent ishtirok etgan bo'lib, ular orasida o'qituvchilar, yetakchi o'qituvchilar, mentor-o'qituvchilar va master-trenerlar qatnashgan [13].

1. Kasbiy rivojlanish kuni va kasbiy rivojlanish soati tadbirlaridagi rolingiz
2 374 o'tbeta

Bugungi kunda rivojlangan davlatlar ta'lim tizimida pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishiga oid samarali tajribalar shakllangan. Xususan, Finlyandiya, Singapur, Yaponiya va Janubiy Koreya kabi davlatlarda amaliyotga yo'naltirilgan professional rivojlanish model-

Tahlil natijalariga ko'ra, respondentlarning asosiy qismini yetakchi o'qituvchilar tashkil etganligi aniqlangan. Bu esa tadqiqot natijalarining amaliy pedagogik faoliyat bilan bevosita bog'liqligini ko'rsatadi. So'rovnomada faol ishtirok etgan pedagoglarning katta qismi kas-

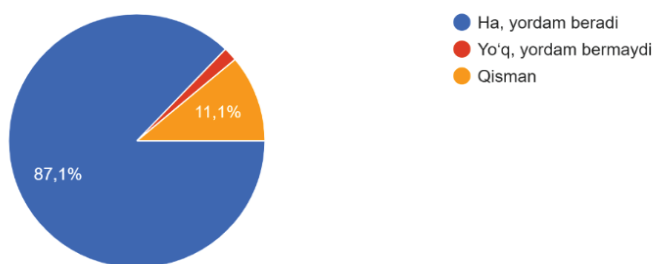
biy rivojlanish tadbirlarining ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyatini ijobiy baholagan.

So'rovnoma natijalariga ko'ra, respondentlarning 87 foizdan ortig'i kasbiy rivojlanish kuni tadbirlari pedagogik mahoratini oshirishga yordam berganini ta'kidlagan. Mazkur ko'rsatkich uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimi pedagoglarning metodik kompetentligini rivojlantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qilayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, respondentlarning kichik qismi mazkur tadbirlarning samaradorligini qisman deb baholagan. Bu esa kasbiy rivojlanish dasturlarini pedagoglarning individual ehtiyojlari asosida yanada takomillashtirish zarurligini anglatadi.

Bu holat metodik tadbirlarning amaliy yo'naltirilganlik darajasi yetarlicha yuqori ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, ayrim respondentlar olingan bilimlarni qisman qo'llayotganini qayd etgan. Mazkur holat nazariy ma'lumotlarni amaliyot bilan integratsiyalash mexanizmlarini yanada kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

So'rovnoma natijalari zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'rganish imkoniyatlari bo'yicha ham ijobiy ko'rsatkichlarni namoyon etdi. Respondentlarning mutlaq ko'pchiligi kasbiy rivojlanish tadbirlari zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirish imkonini yaratayotganini qayd etgan. Bu esa uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimining innovatsion

3. Sizga Kasbiy rivojlanish kuni tadbirlari pedagogik mahoratingizni oshishiga yordam beryapdimi.
 2 389 ответов

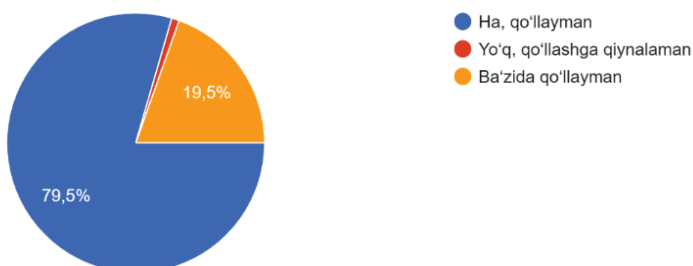

Tadqiqot davomida pedagoglarning olingan bilimlarni amaliy faoliyatga tatbiq etish darajasi ham o'rganilgan. Natijalarga ko'ra, respondentlarning qariyb 80 foizi kasbiy rivojlanish mashg'ulotlarida olingan bilim va ko'nikmalarni dars jarayonida qo'llayotganini bildirgan.

ta'lim muhitini shakllantirishdagi ahamiyatini tasdiqlaydi.

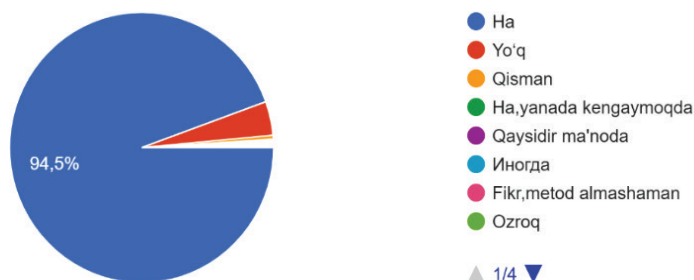
Pedagoglar o'rtasida tajriba almashish jarayonining samaradorligi ham yuqori baholangan. Respondentlarning qariyb 88 foizi tadbirlar davomida o'qituvchilar o'rtasida samarali

4. Kasbiy rivojlanish soatlarida olingan bilimlarni dars jarayonida qo'llay olasizmi?
 2 391 ответ

5. Ushbu tadbirlar zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'rganishimga imkon yaratmoqda.

2 393 отвѣта

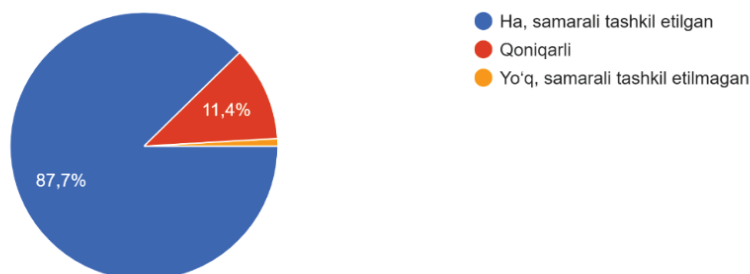
tajriba almashish muhiti shakllanganini bildirgan. Mazkur ko'rsatkich professional hamjamiyatlarning rivojlanishi pedagoglarning kasbiy o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatayotganini ko'rsatadi. Tajriba almashish jarayoni ayniqsa innovatsion metodlarni ommalashtirish va ilg'or pedagogik tajribalarni amaliyotga joriy etishda muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

orqali yangi metodik yondashuvlar va innovatsion usullar bilan tanishganini qayd etgan. Bu esa metodik xizmat tizimining pedagoglarni zamonaviy ta'lim tendensiyalari bilan tanishtirishdagi rolini ko'rsatadi.

Tahlil natijalariga ko'ra, respondentlarning 57,7 foizi mazkur tadbirlar o'quvchilarning o'quv natijalarini yaxshilashga xizmat qilayot

6. Tadbirlar davomida o'qituvchilar o'rtasida tajriba almashish samarali tashkil etilgan.

2 394 отвѣта

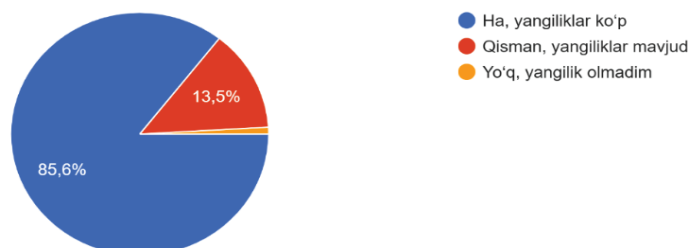

Metodik yangiliklar bilan tanishish imkoniyatlari ham respondentlar tomonidan ijobiy baholangan. So'rovnomada qatnashganlarning 85 foizdan ortig'i kasbiy rivojlanish tadbirlari

ganini ta'kidlagan. Shuningdek, ma'lum qismi o'quvchilar faolligi oshganini bildirgan. Bu holat uzluksiz kasbiy rivojlantirishning bevosita ta'lim sifati va o'quvchilar natijalariga

7. Kasbiy rivojlanish kuni metodik yangiliklar bilan tanishish imkonini beradi.

2 394 отвѣта

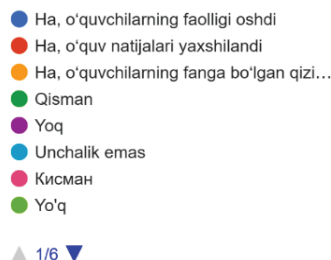
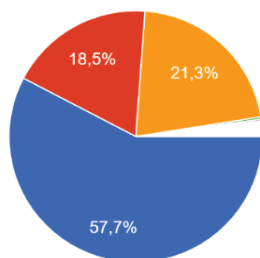
ta'sir ko'rsatayotganini anglatadi. Shu bilan birga, ayrim respondentlarning "qisman" javobini tanlagani kasbiy rivojlanish tadbirlarining samaradorligini monitoring qilish va natijadorlik indikatorlarini kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

amaliy faoliyatini takomillashtirishga xizmat qilayotganini anglatadi.

Shuningdek, respondentlarning 77 foizdan ortig'i kasbiy rivojlanish tadbirlari muntazam va tizimli tashkil etilayotganini bildirgan. Mazkur ko'rsatkich ta'lim tizimida uzluksiz kasbiy

8. Ushbu tadbirlar o'quvchilarning o'quv natijalarini yaxshilashga xizmat qilmoqda.

2 395 ответов

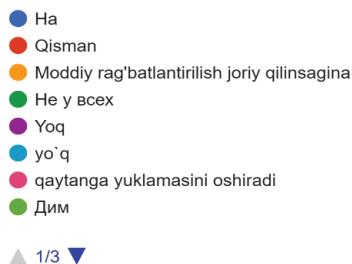
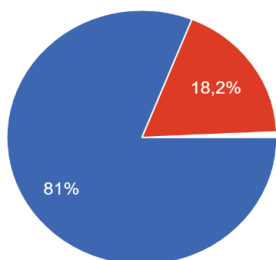
So'rovnoma natijalarida pedagoglarning motivatsiyasi bilan bog'liq ijobiy tendensiyalar ham kuzatilgan. Respondentlarning 81 foizi kasbiy rivojlanish mashg'ulotlari ularning kasbiy motivatsiyasini oshirganini bildirgan. Bu ko'rsatkich uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimi pedagoglarda o'z ustida ishlash ehtiyojini shakllantirishda muhim omil ekanligini tasdiqlaydi.

rivojlantirishga institutsional yondashuv shakllanayotganini ko'rsatadi. Biroq ayrim respondentlar tomonidan tadbirlarning mazmunini yanada boyitish, interfaol metodlardan foydalanishni kengaytirish va individual ehtiyojlarni hisobga olish zarurligi qayd etilgan.

Reflektiv faoliyatga oid savollar natijalari ham muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'ldi. Respondentlarning qariyb 83 foizi kasbiy

9. Kasbiy rivojlanish mashg'ulotlari o'qituvchilarning motivatsiyasini oshiradi.

2 401 ответ

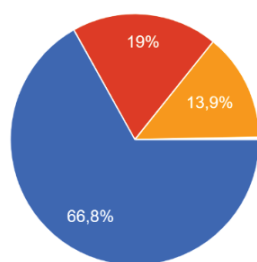
Darslarni rejalashtirish sifati bilan bog'liq savollarga berilgan javoblar ham ijobiy natijalarni ko'rsatgan. Respondentlarning katta qismi kasbiy rivojlanish tadbirlari darslarni samarali rejalashtirish va metodik jihatdan to'g'ri tashkil etishga yordam berayotganini qayd etgan. Bu esa metodik xizmat faoliyati pedagoglarning

rivojlanish mashg'ulotlari o'z faoliyatini tahlil qilish imkonini berayotganini ta'kidlagan. Bu holat reflektiv yondashuv pedagoglarning professional o'sishida muhim vosita sifatida shakllanayotganini ko'rsatadi.

Hamkorlik muhitiga oid natijalar ham yuqori ko'rsatkichlarni namoyon etdi. Respon-

10. Ushbu tadbirlar darslarni rejalashtirish sifatini yaxshilashga yordam bermoqda.

2 425 ОТВЕТОВ

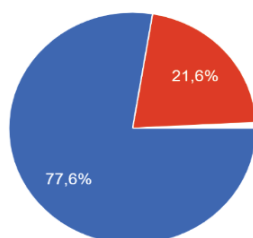

- Ha, darslarimni rejalashtirish asosida t...
- Ha, tadbirlar asosida rejalashtirishni o'...
- Qisman yordam bermoqda
- yo'q
- Sunniy intellekt mavzusida ko'p o'rgandim
- Опыт помогает
- Rejalashtirish
- Yordam bermoqda

▲ 1/2 ▼

11. Ushbu tadbirlar muntazam va tizimli tashkil etilgan deb hisoblaysizmi?

2 427 ОТВЕТОВ

- Ha, yuqori darajada
- Qisman
- Yo'q
- Yo'q
- Yo'q, undan ko'ra ustozlar o'sha bir ku...
- Online da juda qiyin, ba'ri o'qituvchilar t...
- Ha juda yaxshi
- Не знаю

▲ 1/3 ▼

dentlarning deyarli 88 foizi tadbirlar pedagoglar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirganini bildirgan. Bu esa professional hamjamiyatlarni rivojlantirish pedagoglarning metodik kompetentligini oshirish va innovatsion tajribalarni ommalashtirishda samarali mexanizm ekanligini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, so'rovnoma natijalari uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimi pedagoglarning metodik tayyorgarligi, kasbiy motivatsiyasi, reflektiv faoliyati va innovatsion kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etayotganini ko'rsatdi. Shu bilan birga, tizim samaradorligini yanada oshirish uchun individual yondashuvni kuchaytirish, amaliy faoliyatga yo'naltirilgan metodlarni kengaytirish, raqamli texnologiyalarni faol integratsiyalash va metodik xizmat faoliyatini takomillash-tirish zarurligi aniqlandi.

Innovatsion yechimlar va zamonaviy yondashuvlar

Ta'lim tizimida uzluksiz kasbiy rivojlantirish samaradorligini oshirish zamonaviy pe-

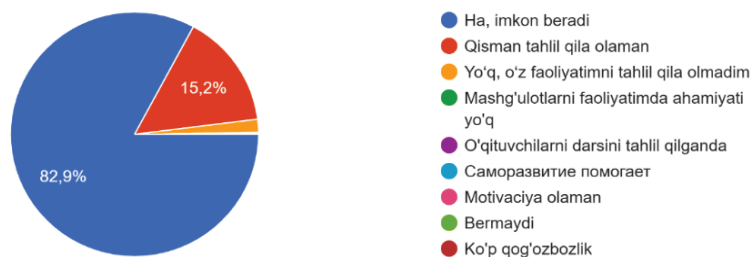
dagogik yondashuvlar, innovatsion texnologiyalar va individual rivojlanishga asoslangan mexanizmlarni joriy etishni talab etadi. Global-lashuv, raqamli transformatsiya va kompetensiyaviy ta'lim sharoitida pedagoglarning kasbiy kompetentligini muntazam takomillashtirib borish ta'lim sifatini ta'minlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Shu nuqtayi nazar-dan uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimida mavjud muammolarni bartaraf etishga xizmat qiluvchi innovatsion yechimlarni amaliyotga tatbiq etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Individual rivojlanish trayektoriyasini shakllantirish

Pedagoglarning kasbiy ehtiyojlari, metodik tayyorgarligi, ish tajribasi va professional qiziqishlari bir-biridan farq qilganligi sababli uzluksiz kasbiy rivojlantirish jarayonida individual yondashuvni ta'minlash muhim hisoblanadi. An'anaviy bir xil mazmundagi malaka oshirish dasturlari barcha pedagoglarning ehtiyojlarini to'liq qondira olmaydi. Shu sababli individual rivojlanish trayektoriyasini ishlab chiqish

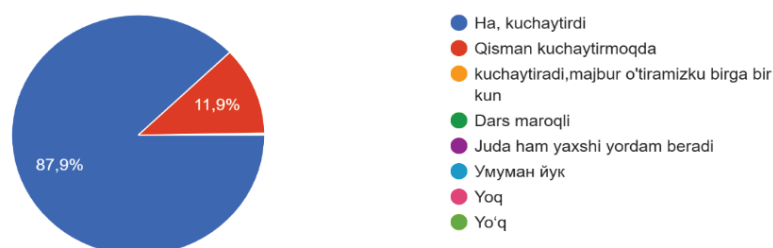
12. Mashg'ulotlar o'z faoliyatingizni tahlil qilish (refleksiya) imkonini beradimi?

2 428 ответов

13. Tadbirlar hamkasblar bilan hamkorlikni kuchaytiradimi?

2 428 ответов

zamonaviy kasbiy rivojlantirishning samarali mexanizmlaridan biri sifatida qaralmoqda.

Mazkur yondashuv pedagogning kasbiy faoliyatini diagnostik tahlil qilish, uning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash hamda individual rivojlanish maqsadlarini belgilashga asoslanadi. Individual rivojlanish trayektoriyasi pedagogga o'z ustida tizimli ishlash, kasbiy kompetensiyalarni bosqichma-bosqich rivojlantirish va innovatsion faoliyatni samarali tashkil etish imkonini beradi.

Shuningdek, individual rivojlanish dasturlari pedagogning mustaqil ta'lim faoliyatini rag'batlantirish, ilmiy-tadqiqot ishlari bilan shug'ullanishi hamda kasbiy refleksiyani rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu esa pedagogning professional o'sishiga va ta'lim sifatining oshishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Mentorlik faoliyatini rivojlantirish

Kasbiy rivojlantirish tizimida mentorlik faoliyatini takomillashtirish yosh pedagoglarning kasbiy moslashuvini tezlashtirish va ularning amaliy kompetensiyalarini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Tajribali

pedagoglarning yosh o'qituvchilarga metodik yordam ko'rsatishi, dars jarayonini tahlil qilishi hamda amaliy tavsiyalar berishi professional rivojlanish samaradorligini oshiradi.

Mentorlik faoliyati pedagoglarda reflektiv yondashuvni rivojlantirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish hamda innovatsion metodlardan samarali foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Ayniqsa, yangi ish boshlagan pedagoglarning kasbiy qiyinchiliklarini bartaraf etishda mentorlik tizimi muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu bilan birga, mentorlik faoliyati pedagoglar o'rtasida tajriba almashish, hamkorlik muhitini shakllantirish va metodik birlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Zamonaviy ta'lim tizimida mentorlikni raqamli platformalar orqali tashkil etish, onlayn konsultatsiyalar va virtual metodik hamjamiyatlarni rivojlantirish ham samarali natija bermoqda.

Raqamli platformalar va masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish

Raqamli transformatsiya sharoitida pedagoglarning kasbiy rivojlanishini ta'minlash-

da raqamli platformalar va masofaviy ta'lim texnologiyalari muhim o'rin tutadi. Onlayn kurslar, vebinarlar, virtual seminarlar, elektron metodik resurslar hamda masofaviy treninglar pedagoglarning uzluksiz ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Mazkur yondashuv hududiy cheklovlarni kamaytirish, pedagoglarning vaqt resurslarini tejash hamda xalqaro tajribalar bilan tezkor tanishish imkonini beradi. Ayniqsa, chekka hududlarda faoliyat yuritayotgan pedagoglar uchun raqamli platformalar professional rivojlanishning muhim vositasiga aylanmoqda.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar pedagoglarning media va axborot savodxonligini rivojlantirish, elektron ta'lim resurslarini yaratish hamda interaktiv darslarni tashkil etish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu sababli uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimida pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan maxsus dasturlarni joriy etish zarur hisoblanadi.

Reflektiv yondashuvni kuchaytirish

Pedagogik faoliyatni takomillashtirishda reflektiv yondashuv muhim metodologik asoslardan biri hisoblanadi. Refleksiya pedagogning o'z faoliyatini tanqidiy tahlil qilishi, mavjud muammolarni aniqlashi va kasbiy rivojlanish strategiyalarini belgilashiga yordam beradi.

Reflektiv yondashuvni rivojlantirish maqsadida dars tahlillari, o'zaro kuzatuv, reflektiv kundaliklar, professional muhokamalar va "feedback" tizimidan samarali foydalanish maqsadga muvofiqdir. Bu jarayon pedagogning metodik mahoratini oshirish, innovatsion yondashuvlarni tanqidiy baholash hamda pedagogik faoliyat samaradorligini muntazam monitoring qilish imkonini beradi.

Shuningdek, reflektiv faoliyat pedagoglarda o'z-o'zini rivojlantirish ehtiyojini shakllantiradi. Natijada pedagog kasbiy rivojlanishga ongli ravishda yondashadi va o'z professional

faoliyatini doimiy ravishda takomillashtirishga intiladi.

Professional hamjamiyatlarni rivojlantirish

Uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimida professional hamjamiyatlar faoliyatini rivojlantirish pedagoglarning innovatsion faoliyatini qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyatga ega. Professional hamjamiyatlar pedagoglarning tajriba almashishi, metodik muammolarni birligida hal qilishi hamda ilg'or pedagogik tajribalarni ommalashtirishiga xizmat qiladi.

Metodik birlashmalar, fan o'qituvchilari klublari, ilmiy-amaliy seminarlar va professional tarmoqlar pedagoglarning kasbiy hamkorligini kuchaytiradi [10]. Ayniqsa, hamkorlik asosidagi o'qitish modeli pedagoglarning kreativ fikrlashini rivojlantirish va innovatsion metodlarni amaliyotga joriy etishda samarali vosita hisoblanadi.

Bundan tashqari, professional hamjamiyatlar pedagoglarning kasbiy motivatsiyasini oshirish, ularni ilmiy-tadqiqot faoliyatiga jalb etish hamda zamonaviy metodik yondashuvlarni keng targ'ib qilishga yordam beradi.

Sun'iy intellekt va zamonaviy texnologiyalarni integratsiyalash

Bugungi kunda sun'iy intellekt texnologiyalari ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Sun'iy intellekt asosidagi texnologiyalar pedagoglarning metodik faoliyatini qo'llab-quvvatlash, o'quvchilar bilimni tahlil qilish hamda individual ta'lim strategiyalarini ishlab chiqishda samarali vosita sifatida xizmat qilmoqda.

Masalan, adaptiv ta'lim platformalari o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim mazmunini moslashtirish imkonini beradi. Sun'iy intellekt asosidagi analitik tizimlar esa o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini monitoring qilish va ta'lim jarayonidagi muammolarni aniqlashga yordam beradi.

Shuningdek, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish pedagoglarning metodik yuklamasini kamaytirish, elektron resurslar yaratish va ta'lim jarayonini avtomatlashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi [11]. Shu sababli zamonaviy ta'lim tizimida pedagoglarni sun'iy intellekt texnologiyalari bilan ishlashga tayyorlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Umuman olganda, uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimida innovatsion yondashuvlarni joriy etish pedagoglarning professional kompetentligini oshirish, metodik xizmat samaradorligini takomillashtirish hamda ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Xalqaro tajribalar tahlili

Rivojlangan davlatlar tajribasida uzluksiz kasbiy rivojlantirishga kompleks yondashuv kuzatiladi. Masalan, Finlyandiya ta'lim tizimida pedagoglarning mustaqil tadqiqot faoliyatiga katta e'tibor qaratiladi. Singapur tajribasida esa o'qituvchilarning professional rivojlanishi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qoraladi.

Yaponiya ta'lim tizimida "lesson study" modeli asosida pedagoglarning o'zaro dars tahlili va tajriba almashish amaliyoti samarali natija bermogda. AQSh va Buyuk Britaniyada esa professional learning community modeli keng qo'llanilib, o'qituvchilarning hamkorlikdagi faoliyati rag'batlantiriladi.

Mazkur tajribalar shuni ko'rsatadiki, uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimi samarali bo'lishi uchun pedagoglarning individual ehtiyojlari, amaliy faoliyati va reflektiv tahliliga asoslangan mexanizmlar ustuvor bo'lishi zarur.

Uzluksiz kasbiy rivojlantirishning istiqbol-lari

Kelajakda uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish quyidagi ustuvor yo'nalishlarda amalga oshirilishi maqsadga muvofiq:

- * raqamli pedagogika asosida yangi metodik platformalarni yaratish;

- * pedagoglarning media va axborot savodxonligini oshirish;

- * sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish;

- * xalqaro hamkorlikni kengaytirish;

- * metodik xizmat faoliyatini transformatsiyalash;

- * kasbiy rivojlanishda amaliy faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvlarni kuchaytirish;

- * pedagoglarning ilmiy-tadqiqot faoliyatini qo'llab-quvvatlash.

Shuningdek, ta'lim tizimida "hayot davomida ta'lim olish" tamoyilini mustahkamlash pedagoglarning professional barqarorligini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi [12].

Mazkur tadqiqot natijalari asosida quyidagi ilmiy xulosalar ishlab chiqildi.

1. 2300 nafar pedagogni qamrab olgan so'rovnoma natijalari shuni ko'rsatdiki, respondentlarning 87,3 foizi uzluksiz kasbiy rivojlantirish tadbirlari pedagogik mahoratni oshirishga bevosita ta'sir ko'rsatadi deb baholagan; 80 foizi esa olingan bilim va ko'nikmalarni dars jarayonida amaliy qo'llamoqda. Bu ko'rsatkichlar uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimining o'qituvchilar faoliyatiga real va o'lchab bo'ladigan ijobiy ta'sir ko'rsatayotganini tasdiqlovchi empirik dalil sifatida baholanishi mumkin.

2. Tadqiqot jarayonida an'anaviy malaka oshirish shakllari pedagoglarning raqamli kompetensiyasi va reflektiv faoliyatini rivojlantirishda yetarli samara bermayotganligi aniqlandi. Respondentlarning faqat 57,7 foizi kasbiy rivojlanish tadbirlarini o'quvchilar o'quv natijalariga to'liq ta'sir ko'rsatmoqda deb baholagan. Bu holat uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimida amaliyotga yo'naltirilgan individual o'quv trayektoriyalari va mentor-nazorat mexanizmlarini joriy etishni ilmiy asoslangan zaruriyat sifatida ko'rsatadi.

3. So'rovnoma natijalari pedagoglar o'rtasidagi professional hamkorlik va tajriba

almashish muhiti kasbiy motivatsiyaga sezilarli ta'sir ko'rsatishini isbotladi: respondentlarning 87,9 foizi hamkorlik muhiti kuchayganini, 81 foizi esa kasbiy motivatsiyasi oshganini ta'kidlagan. Shu asosda professional hamjamiyatlar va mentorlik tizimini tizimli rivojlantirish uzluksiz kasbiy rivojlantirishning eng yuqori samaradorlikka ega mexanizmi ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi.

4. Tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekiston ta'lim tizimida uzluksiz kasbiy rivojlantirish samaradorligini oshirish uchun quyidagi uchta strategik yo'nalish ustuvor ahamiyat kasb

etadi: (a) har bir pedagog uchun diagnostik tahlilga asoslangan individual rivojlanish trayektoriyasini ishlab chiqish; (b) raqamli platformalar va sun'iy intellekt texnologiyalarini metodik faoliyatga integratsiyalash; (c) reflektiv faoliyatni – xususan, dars tahlili, o'zaro kuzatuv va professional muhokama metodlarini – kasbiy rivojlanish dasturlarining majburiy tarkibiy qismiga aylantirish. Mazkur yo'nalishlar xalqaro ilmiy-pedagogik tajriba (Finlyandiya, Singapur, Yaponiya modellarini) va milliy ta'lim ehtiyojlari sintezi asosida asoslantirilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 21-iyundagi PQ-231-son qarori "Maktabgacha va maktab ta'limi tashkilotlari xodimlarini uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish to'g'risida".
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 20-dekabrda "Maktabgacha va maktab ta'limi xodimlarining uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish to'g'risida" 867-son qarori.
4. Muslimov N.A. Pedagogik kompetentlik va kasbiy rivojlanish asoslari. – Toshkent: Fan, 2017.
5. Ismailov A. Umumiy o'rta ta'lim maktablari direktorlarini kasbiy rivojlantirish masalalari // *Maktab ta'limi: muammolar, izlanishlar, yechimlar* jurnali. – Toshkent, 2025.- B. 5–14. – URL: journal.avloniy.uz
6. Ismailov A. Zamonaviy sharoitda o'qituvchilarning uzluksiz malakasini oshirish tizimini transformatsiyalash // *Maktab ta'limi: muammolar, izlanishlar, yechimlar* jurnali. – Toshkent, 2024.- B. 7–13. – URL: journal.avloniy.uz
7. Rajabov Sh.U. Kasbiy rivojlanish kuni va kasbiy rivojlantirish soati tadbirlarining pedagogik jarayonga ta'sirini analitik yondashuv asosida baholashning imkoniyatlari // *Maktab ta'limi: muammolar, izlanishlar, yechimlar*. – Toshkent, 2025. – №5. – B. 92–101. journal.avloniy.uz
8. Tolipov O. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan, 2003.
9. Zimnyaya I.A. Klyuchevye kompetensii kak rezultat sovremennogo obrazovaniya. – Moskva: Issledovatel'skiy tsentr problem kachestva podgotovki spetsialistov, 2004.
10. Fullan M. The New Meaning of Educational Change. – New York: Teachers College Press, 2007.
11. Hargreaves A. Teacher Development and Educational Change. – London: Routledge, 2003.
12. Avalos B. Teacher Professional Development in Teaching and Teacher Education over Ten Years // *Teaching and Teacher Education*. – 2011. – Vol. 27(1). – P. 10–20.
13. https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScYiCQg8CP4EDJxenogsc-a0bsQf5b1pl3OJE_GFY-KyfgtPXg/viewform?usp=dialog